

**МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ ТА ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

РАДА З ГУМАНІТАРНОГО ВИХОВАННЯ

ВІСНИК КУРАТОРА

№ 37

(вересень 2008)

**ДНІПРОПЕТРОВСЬК
2008**

Укладач: Дешко Л. К.

УДК 378

Вісник куратора № 37 (вересень 2008 р.)
Рекомендовано до друку радою з гуманітарного
виховання 24 вересня 2008 року

Редактор: Лагдан С. П.
Комп'ютерний набір: Море Т. Т.

Зміст

1. Психологічні особливості навчання. *(Дешко Л. К. – доц. каф. філософії та соціології, керівник «Школи куратора»):*
2. План роботи ради з гуманітарного виховання на 2008-2009 навчальний рік.
3. План засідань ради з гуманітарного виховання на 2008-2009 навчальний рік.
4. План роботи «Школи куратора» на 2008-2009 навчальний рік.
5. Знаменні дати у першому семестрі 2008-2009 навчального року.
6. Згадаймо ці дати *(Долматова Н. І. – зав. відділом гуманітарної літератури бібліотеки).*
7. План заходів на I семестр 2008-2009 навчального року.

Психологічні особливості навчання

Життя людини – це перш за все безперервна адаптація до умов такого ж безперервно змінного середовища, це вироблення нових форм поведінки, направлених на досягнення певної мети, це різноманітне навчання. Навчання може здійснюватися на різних рівнях: вироблення реактивної поведінки, оперативної поведінки, когнітивне навчання, концептуальна поведінка. У студентському віці найбільш виражені різні форми когнітивного навчання. Навчання – специфічна людська діяльність, причому воно можливе лише на тому ступені розвитку психіки людини, коли вона здатна регулювати свої дії свідомою метою. Навчання ставить вимоги до пізнавальних процесів (пам'яті, кмітливості, уяви, гнучкості розуму) і вольових якостей (управління увагою, регуляції відчуттів і т. д.).

У навчальній діяльності об'єднуються не тільки пізнавальні функції (сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява), але й потреби, мотиви, емоції, воля. Основні характеристики навчальної діяльності: 1) вона спеціально направлена на оволодіння навчальним матеріалом і вирішення навчальних завдань; 2) у ній освоюються загальні способи дій і наукові поняття; 3) загальні способи дії передують вирішенню завдань; 4) навчальна діяльність веде до змін у самій людині-учневі; 5) відбуваються зміни психічних властивостей і поведінки, людина навчається залежно від результатів своїх власних дій.

У процесі освоєння навчальної діяльності людина відтворює не тільки знання й уміння, але й саму здатність вчитися, що виникла на певному етапі розвитку суспільства.

У навчальній діяльності, на відміну від діяльності дослідницької, людина починає не з розгляду чуттєво-конкретного розмаїття дійсності, а з уже виділеної іншими (дослідниками) загальної внутрішньої основи цього розмаїття. Таким чином; у навчальній діяльності відбувається перехід від абстрактного до конкретного, від загального до окремого.

Головним результатом навчальної діяльності є формування в учня теоретичної свідомості і мислення. Саме від сформованості теоретичного мислення, що приходить на зміну мисленню емпіричному, залежить характер усіх знань, що отримувалися в ході навчання. Формування теоретичного мислення вимагає спеціальних педагогічних прийомів і способів побудови навчальної діяльності, інакше воно може виявитися (і часто виявляється) несформованим навіть у студентів, що спричиняє важкі наслідки для вузівського навчання. Тому існує особлива проблема діагностики рівня мислення.

Навчальна діяльність – це самозміна, саморозвиток суб'єкта, перетворення його з такого, який не володіє певними знаннями, уміннями, навиками, у такого, який оволодів ними. Предметом навчальної діяльності виступає початковий образ світу, який уточнюється, збагачується або коректується в ході пізнавальних дій. Психологічним змістом, предметом навчальної діяльності є засвоєння знань, оволодіння узагальненими способами дій, у процесі чого розвивається суб'єкт, який сам навчається.

Засобами навчальної діяльності, за допомогою яких вона здійснюється, є:

- інтелектуальні дії, розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення,

класифікація і т. п.);

- знакові мовні засоби, у формі яких засвоюються знання.

Способи навчальної діяльності можуть бути різноманітними: репродуктивні, проблемно-творчі, дослідницько-пізнавальні дії.

Продуктом навчальної діяльності є внутрішнє новоутворення психіки і діяльності в мотиваційному, ціннісному і смисловому планах, формування знання та вміння застосовувати його для вирішення різноманітних практичних завдань.

Навчальна діяльність має зовнішню структуру, що складається з таких елементів: 1) мотивація; 2) навчальні завдання в певних ситуаціях у різній формі; 3) навчальні дії; 4) контроль, що переходить у самоконтроль; 5) оцінка, що переходить у самооцінку.

Навчальне завдання виступає як таке, що має чітку мету, але для того, щоб досягти цієї мети, треба врахувати умови, за яких дія повинна здійснитися. Завдання – це мета, дана за певних умов. По мірі виконання навчальних завдань відбувається зміна самого учня. Навчальна діяльність може бути представлена як система навчальних завдань, які даються в певних навчальних ситуаціях і допускають певні навчальні дії.

Навчальне завдання виступає як складна система інформації про якийсь об'єкт, процес, у якому чітко визначена лише частина відомостей, а інша невідома, яку й вимагається знайти, використовуючи наявні знання й алгоритми вирішення в поєднанні з самостійними припущеннями і пошуками оптимальних способів рішення.

Основні вимоги до проектування навчальних завдань:

- навчальні завдання повинні забезпечити засвоєння системи засобів, необхідних і достатніх для успішного здійснення навчальної діяльності;

- навчальне завдання повинне конструюватися так, щоб відповідні засоби діяльності, засвоєння яких передбачається в процесі вирішення завдань, виступали як прямий продукт дій учнів, прямий продукт навчання. Навчальне завдання дається в певній навчальній ситуації. Навчальна ситуація може бути конфліктною (міжособова конфліктна ситуація перешкоджає навчанню) і співробітницькою, а за змістом – проблемною або нейтральною. Проблемна ситуація задається учню у формі питання: «Чому?», «Як?», «У чому причина, зв'язок цих явищ?».

Завдання виникає тут як наслідок проблемної ситуації в результаті її аналізу, але якщо учень не сприйняв, не зрозумів, проте зацікавився проблемною ситуацією, вона не може перерости в завдання. Вирішення завдання, виконання навчальної діяльності можливе тільки на основі здійснення навчальних дій та операцій.

Навчальна діяльність як ціле включає ряд специфічних дій та операцій різного рівня. До виконавчих, навчальних дій першого рівня вчені відносять:

- а) дії з'ясування змісту навчального матеріалу;
- б) дії обробки навчального матеріалу.

Окрім виконавчих дій зі з'ясування й обробки матеріалу, паралельно з ними протікають контрольні дії, характер і склад яких залежать від тих же умов, що й склад виконавчих дій (джерело і форма отримання навчальної інформації). Разом із розумовими в навчальних діях реалізуються перцептивні і мнімічні дії

та операції, репродуктивні (виконавчі, шаблонні) і продуктивні (направлені на створення нового) дії.

Для викладача представляє інтерес не стільки аналіз побудови навчальної діяльності, скільки проблема її адекватного формування у студентів. Фактично йдеться про те, щоб навчити останніх вчитися, і це часто важливіше, ніж озброєння їх конкретними наочними званнями. Найбільша складність полягає в самостійному відборі змістовного матеріалу, що підлягає засвоєнню.

Навчальну діяльність потрібно аналізувати не саму по собі, а як складову навчальної ситуації, системоутворюючою змінною якої виступають соціальні взаємодії студентів із викладачами та між собою. Характер цих взаємодій у свою чергу залежить від форм співпраці викладача зі студентами.

Спільна навчальна діяльність – це деяка спільність, що виникає в процесі навчання. У своєму становленні вона проходить ряд етапів, які в ході засвоєння матеріалу призводять до формування єдиного смислового поля у всіх учасників навчання, яке і забезпечує подальшу саморегуляцію їх індивідуальної діяльності.

Система спільної діяльності може бути ознакою нормальної, коли взаємопов'язаними є всі її компоненти: ставлення до навчання, один до одного і до викладачів; умови, за яких протікає навчальна діяльність.

Стратегії формування нових знань і здібностей

Педагогічна психологія виділяє декілька стратегій формування нових знань, умінь, розвитку здібностей, які можуть застосовуватися в навчальному процесі: стратегія інтеріоризації, стратегія екстеріоризації, стратегія проблематизації і рефлексії.

Стратегія формування психіки – стратегія інтеріоризації

Згідно із сучасною психологією, для того щоб сформувати у людини задану психопатичну освіту (образ, поняття), необхідно перш за все виділити ту діяльність, яку це поняття обслуговує, де такі поняття формуються у процесі розвитку діяльності. Поняття тільки тоді можуть бути адекватно дані людині, коли вводяться у функції обслуговування певної діяльності.

Таким чином, перше завдання педагогічного психолога полягає в тому, щоб знайти (побудувати) таку діяльність, при виконанні якої необхідне вживання заданого (до формування) поняття. Але діяльність можна піддати об'єктивному опису (аналізу), у процесі якого необхідно виділити сукупність умов (знань, що є умовою правильного виконання дії, об'єктивних орієнтирів) виконання діяльності. Ці умови відповідають завданню повної орієнтовної основи діяльності. У ході відтворення діяльності орієнтовна діяльність згущується, автоматизується, узагальнюється, переноситься у внутрішній план – формуються нові знання, уміння, здібності і психічні властивості. Таку стратегію називають стратегією інтеріоризації (перенесення у внутрішній план). Теорія такого переходу (інтеріоризації) якнайповніше розроблена у вченні П. Я. Гальперина про кероване формування «розумових дій, понять та образів». При цьому зовнішня, матеріальна дія, перш ніж стати розумовою, проходить ряд етапів, на кожному з яких зазнає істотних змін і набуває нових властивостей. Принципово важливо, що початкові форми зовнішньої, матеріальної дії вимагають участі інших людей (батьків, викладачів), які дають зразки цієї дії, спонукають до сумісного їх використання і здійснюють контроль за правильним протіканням. Пізніше і функція контролю інтеріоризується,

перетворюючись на особливу діяльність уваги.

Внутрішня психологічна діяльність має такий самий інструментальний характер, як і діяльність зовнішня. В якості цих інструментів виступають системи знаків (передусім мова), які не винаходяться індивідом, а засвоюються ним. Вони мають культурно-історичне походження і можуть передаватися іншій людині тільки в ході спільної (спочатку обов'язково зовнішньої, матеріальної, практичної) діяльності.

Доповнення цієї теорії практикою реального навчання показало можливість формувати знання, уміння й навички із заздальгідь заданими властивостями, ніби проектуючи майбутні характеристики психічної діяльності.

Будь-яка дія є складною системою, що має декілька частин: орієнтовна (управляюча), виконавча (робоча) і контрольна-коректувальна. Орієнтовна частина дії забезпечує віддзеркалення сукупності об'єктивних умов, необхідних для успішного виконання даної дії. Виконавча частина здійснює задані перетворення в об'єкті дії. Контрольна частина відстежує хід виконання дії, зіставляє одержані результати із заданими зразками і при необхідності забезпечує корекцію як орієнтовної, так і виконавчої частин дії. Саме контрольна функція дії трактується автором концепції як функція уваги.

У різних діях перераховані вище частини мають різну складність і різну питому вагу. За відсутності хоча б однієї з них дія руйнується. Процес навчання направлений на формування усіх трьох «органів» дії, але найбільш тісно пов'язаний із його орієнтовною частиною.

Кожна дія характеризується певним набором параметрів, які є відносно незалежними і можуть зустрічатися в різних поєднаннях:

а) форма здійснення дії – матеріальна (дія з конкретним об'єктом) або матеріалізована (дія з матеріальною моделлю об'єкта, схемою, кресленням); перцептивна (дія в плані сприйняття); зовнішньомовна, або голосномовна (операції з перетворення об'єкта промовляються вголос); розумова (у тому числі і внутрішньомовна); міра узагальненості дії – ступінь виділення істотних для виконання дії властивостей предмета з інших, неістотних. Міра узагальненості визначається характером орієнтовної основи дії і варіацій конкретного матеріалу, на якому йде освоєння дії. Саме міра узагальненості визначає можливість виконання дії в нових умовах;

в) міра розгорнутості дії – повнота подання всіх заздальгідь включених у дію операцій. При формуванні дії її операційний склад поступово зменшується, дія стає згорнутою, скороченою;

г) міра самостійності – обсяг допомоги, яку надає студенту викладач у ході сумісно-розділеної діяльності із формування дії;

д) міра освоєння дії – ступінь автоматичності і швидкості виконання.

Іноді виділяються також вторинні якості дії – розумність, свідомість, міцність, міра абстракції. Розумність дії є наслідком її узагальненості і розгорнутості на перших стадіях виконання; свідомість залежить від повноти засвоєння в голосномовній формі; міцність визначається мірою освоєння і кількістю повторень, міра абстракції (здатність виконувати дію у відриві від чуттєво-наочного матеріалу) вимагає якомога більшого розмаїття конкретних прикладів, на яких відпрацьовуються початкові форми дії.

Повноцінне формування дії вимагає послідовного проходження шести

етапів, два з яких є початковими і чотири – основними.

I етап – мотиваційний. Найкраще, якщо мотивація оволодіння дією базується на пізнавальному інтересі, оскільки пізнавальна потреба наділена властивістю ненасичуваності. Така пізнавальна мотивація часто виявляється за допомогою проблемного навчання. Якщо учень приходить на заняття з мотивом, що склався, то ніякої спеціальної роботи на цьому етапі не потрібно; у протилежному випадку необхідно за допомогою зовнішньої або внутрішньої мотивації забезпечити включення учня в спільну діяльність із викладачем.

II етап – орієнтовний. Він включає попереднє ознайомлення з тим, що підлягає освоєнню, складання схеми орієнтовної основи майбутньої дії. Головним результатом на цьому етапі є розуміння. Глибина й обсяг розуміння залежать від типу орієнтування або типу навчання, про які буде сказано пізніше.

III етап – матеріальний, або матеріалізований (із третього етапу назви самих етапів співпадають із назвами форм дії). На цьому етапі учень засвоює зміст дії, а викладач здійснює об'єктивний контроль за правильністю виконання кожної операції, що входить до складу дії. Це дозволяє гарантувати засвоєння дії всіма учнями.

IV етап – зовнішньомовний. На цьому етапі всі елементи дії представлені у формі усної або писемної мови. Це забезпечує різке зростання міри узагальнення дії завдяки заміні конкретних об'єктів їх словесним описом.

V етап – беззвучної усної мови (мова про себе) відрізняється від попереднього етапу тільки більшою швидкістю виконання і скороченістю.

VI етап – розумової, або внутрішньомовної дії. На цьому етапі дія максимально скорочується й автоматизується, стає абсолютно самостійною і повністю освоєною.

Найбільшою мірою якість дії залежить від способу побудови орієнтовного етапу, а саме від типу орієнтовної основи дії (ООД) або типу навчання.

Типологія орієнтовної основи дії залежить від трьох критеріїв: ступеню повноти ООД – мається на увазі повнота віддзеркалення об'єктивних умов, необхідних для успішного виконання дії (повна, неповна, надмірна); заходів узагальненості ООД (узагальнена – конкретна) і способу отримання (побудована самостійно або одержана в готовому вигляді від викладача).

Теоретично може бути виділено вісім типів орієнтовної основи дії. У даний час виділені й вивчені три з них, які часто називаються типами навчання.

Перший тип характеризується неповною орієнтовною основою, її конкретністю (низькою узагальненістю); самостійною її побудовою шляхом спроб і помилок. При такій орієнтовній основі процес формування дії йде поволі, із великою кількістю помилок. Виконання дії страждає при щонайменшій зміні зовнішніх умов.

У другому типі навчання орієнтовна основа є повною, у ній знаходять своє віддзеркалення всі умови, необхідні для успішного виконання дії. Але ці умови даються учню в готовому вигляді (а не виділяються самостійно) і в конкретній формі (на прикладі одного окремого випадку). Дія в цьому варіанті формується швидко і безпомилково. Сформована дія досить стійка, але погано переноситься в нові, змінені умови.

Для третього типу навчання повинна бути побудована повна орієнтовна основа. При цьому вона дається в узагальненому вигляді, характерному для

цілого класу явищ. Складається орієнтовна основа учнем самостійно у кожному конкретному випадку за допомогою загального методу, який йому дається викладачем. Одержана на основі цього типу навчання дія характеризується не тільки швидкістю і безпомилковістю, але також великою стійкістю і широтою перенесення в нові умови.

Четвертий тип навчання також характеризується повнотою, узагальненістю і самостійністю побудови орієнтовної основи. Проте в цьому випадку учень сам повинен відкрити загальний метод побудови орієнтовної основи, що є достовірно творчою дією, доступною лише за певних умов і не всякому учневі.

Особливості використання методу планомірного формування знань, умінь при роботі зі студентами або особами з вищою освітою полягає в наступному (С. Д. Смірнов):

1. Деякі з етапів формування розумових дій і понять (зокрема, матеріальні, а іноді і голосномовні) можуть бути пропущені або робота на них може бути істотно редукована. Можливості для цього відкриває наявність уже готових великих блоків з окремих елементів дій або цілих дій, які пройшли поетапну обробку в ході стихійного або направленою формування дії і можуть забезпечити швидкий переклад відносно нової дії з одного рівня на іншій. Але якщо йдеться про формування принципово нових дій або навиків, пропуск етапів може негативно позначитися на таких параметрах дії, як її узагальненість, освоєність і особливо міцність.

2. На першому етапі при формуванні мотивації дії першорядного значення набуває актуалізація професійних інтересів студентів, включення формульованого завдання в контекст майбутньої професійної діяльності.

3. Частіше використовуються найвищі типи побудови орієнтовної основи дії (або типи навчання) – третій і навіть четвертий, коли учень самостійно відкриває принцип здійснення орієнтування. Важливою частиною роботи викладача при вживанні методу планомірного формування розумових дій і понять у вузівському навчанні стає змістовний аналіз матеріалу з метою виділення таких інваріантів у конкретній галузі знання, які дозволяють значно (іноді у багато разів) зменшити обсяг інформації, що підлягає засвоєнню. Хоча розроблені деякі алгоритми і принципи виділення таких інваріантів, виконати цю роботу може тільки фахівець, добре обізнаний в наочній області, який володіє основами психолого-педагогічних знань і досвідом такої роботи.

Психолого-педагогічний аналіз знань із погляду їх обов'язкового і першочергового засвоєння передбачає виділення наочних (спеціальних), логічних і психологічних складових або інваріантів. До перших відносяться власне закономірності, факти і методи конкретної (приватної) науки; до других – логічні операції і прийоми логічного мислення, які, як правило, жорстко не прив'язані до даної наочної галузі і можуть бути однакові при вирішенні, наприклад, хімічного, фізичного або філологічного завдання; до третіх – уміння планувати свою діяльність, контролювати її хід, вносити при необхідності в неї корективи й оцінювати кінцевий результат із погляду його відповідності поставленому завданню.

Як показують спеціальні дослідження, у вищій школі основну увагу приділяють саме наочним знанням, тоді як причини помилок при вирішенні навчальних і професійних завдань дуже часто лежать в області недостатньої

логічної підготовки або криються у невмінні планувати і контролювати свою діяльність. Це зв'язано з тим, що вказані аспекти професійної підготовки часто спеціально не виділяються як особливе навчальне завдання, через що відповідні знання і вміння складаються стихійно і мають погані характеристики з цілого ряду параметрів.

Перед навчальною практикою ставиться завдання навчання самим прийомом розумової діяльності (або розумовим діям). Відповідно до цього навчання характеризується як процес одночасного накопичення знань і оволодіння прийомами оперування ними.

Оволодіння прийомами відбувається через: 1) ознайомлення учнів із ними; 2) виконання вправ – вживання відповідних прийомів розумової діяльності на різному матеріалі; 3) перенесення – використання прийомів при вирішенні нових завдань. Таким чином, шлях формування прийомів розумової діяльності приблизно такий: засвоєння змісту прийому – самостійне його вживання – перенесення на нові ситуації.

Теорія планомирного формування розумових дій і понять має великі перспективи саме в плані вдосконалення методів ефективного «перекачування» знань від викладача до учня за рахунок організації і регламентації його активності. Вона також допомагає виховати «дисципліноване» або, за висловом П. Я. Гальперіна, «систематичне» мислення.

Стратегія екстеріоризації

Для того щоб описати (й організувати) розвиток, необхідний і зворотній процес – екстеріоризація (перенесення психічного змісту зсередини назовні). Ситуація екстеріоризації – ситуація комунікації, коли виникає необхідність розкриття згорнутої думки (відчуття і т. под.), структуризації її для того, щоб думка була зрозуміла. Процеси розуміння якраз і організують екстеріоризацію, слухач пред'являє певні вимоги до виказуваних думок, міркувань. Процес екстеріоризації – це об'єктивізація думки (тобто представлення думки у формі соціально відтворюваної структури, таким чином, думка стає не тільки моїм надбанням, але й надбанням інших).

Думка об'єктивується і стає доступною для рефлексії і критики (спочатку з боку інших, а потім і з боку самого суб'єкта). Це та ж думка, тільки вона змінила свою форму (а в ході критики і зміст).

Отже, екстеріоризація є не тільки механізмом розвитку, але й початком мислення. Мислення виникає в комунікації і в своєму розвиненому вигляді імітує структуру комунікації (діалогізм мислення).

Цикл розвитку і полягає в послідовності інтеріоризації і екстеріоризації засвоєння чогось і подальшого вираження, дослідження, критики тощо цього «чогось».

Стратегія проблематизації рефлексії

Найважливішим педагогічним завданням є конструювання особливих базових видів діяльності, проблемних ситуацій у їх функціонуванні й організації рефлексії. І такий шлях навчання часто виявляється єдиним, оскільки багато чому не можна навчити прямо.

У проблемній ситуації звичні способи дій не дозволяють вирішити завдання, у результаті усвідомлюється необхідність рефлексії, осмислення невдач. Рефлексія направлена на пошук причини невдач і труднощів, у ході чого

усвідомлюється, що засоби, які використовуються, не відповідають завданню, формується критичне ставлення до власних засобів, потім до умов завдання застосовується більш широке коло засобів, висуваються припущення, гіпотези, відбувається інтуїтивне вирішення (на неусвідомлюваному рівні) даної проблеми (тобто знаходиться рішення у принципі), а потім уже відбувається логічне обґрунтування і реалізація рішення.

Процеси усвідомлення присутні в умовах кожної проблемної ситуації, і тільки усвідомлення проблеми відкриває її для подальшого мислення.

Отже, навчання у вищому навчальному закладі, як вид діяльності, має свої психологічні особливості, які обумовлені умовами середовища, віком і ступенем розвитку психіки та іншими важливими показниками.

Знання кураторами, викладачами основ психологічних особливостей навчання у вищій школі допоможе, на нашу думку, професійно й дієво направити організаторську, виховну роботу в групах на поліпшення ставлення студентів до своєї основної праці – свідомого навчання.

Література

1. Психология и педагогика / Под ред. Радугина А. А. – М., 2000.
2. Психология и педагогика в вопросах и ответах: Справочник. – М., 2000.
3. Педагогіка вищої школи: Підручник. – К., 2004.
4. Психологія / Під ред. Винославської О. В. – К., 2007.

*Матеріали підготовлені
доц. Дешко Л. К. – керівником
«Школи куратора»*

План роботи Ради з гуманітарного виховання на 2008-2009 н. р.

№ п/п	Заходи	Дата проведення	Відповідальні
1.	Засідання Ради з гуманітарного виховання.	щомісячно	Распопов О.С.
2.	Здійснення контролю за проведенням виховних годин в академічних групах.	протягом року	Распопов О.С. Сурмило Н.С. Заступники деканів із виховної роботи
3.	Соціологічні дослідження серед студентів та викладачів.	за окремим планом	Пономаренко І.Ю.
4.	Екскурсії студентів до музею ДНТУ, бібліотеки, театрів та музеїв міста.	за окремим планом	Заступники деканів із виховної роботи Куліш А.І. Колесникова Т.О.
5.	Заходи щодо відзначення Міжнародного дня студентів.	листопад 2008 р.	Максименкова Ю.А. Краснобріжий П.С.
6.	Організація та проведення семінарів «Школи куратора».	два рази на семестр	Дешко Л.К.

7.	Університетський та факультетські тури відкритого фестивалю-конкурсу «Студентська весна 2009»	березень-квітень 2009 р.	Островерхов М.П. Кошкалда Л.В. Максименкова Ю.А. Краснобріжий П.С.
8.	Організація і проведення циклу лекцій та бесід серед студентів першого курсу з роз'яснення аспектів адміністративного і кримінального права.	за окремим планом	Малівський А.М.
9.	Організація роботи з соціально незахищеними категоріями студентів.	протягом року	Максименкова Ю.А. Краснобріжий П.С.
10.	Заходи з художньо-естетичного виховання студентів, організація роботи гуртків художньої самодіяльності та клубів за інтересами.	за окремим планом	Кошкалда Л.В. Керівники клубів
11.	Профілактика правопорушень, зловживання алкоголю, тютюну та наркотичних речовин.	за окремим планом	Начальник відділу з режимної роботи Заступники деканів із виховної роботи
12.	Організація виховної роботи у «Вітальнях» гуртожитків.	протягом року	Заступники деканів із виховної роботи Голови студрад гуртожитків
13.	Підготовка та проведення огляду-конкурсу «Вибір року».	за окремим планом	Островерхов М.П. Колесникова Т.О. Заступники деканів із виховної роботи
14.	Публікація матеріалів щодо діяльності університету в засобах масової інформації.	щомісячно	Корженевич І.П. Сурмило Н.С.
15.	Робота спортивних секцій, участь у спартакіаді університету, змаганнях.	протягом року	Пічурін В.В.
16.	Інформаційно-консультаційна робота зі студентами, організація виступів психологів та соціальних працівників міського центру планування сім'ї, соціальних служб Жовтневого району.	за окремим планом	Сурмило Н.С. Максименкова Ю.А. Заступники деканів із виховної роботи
17.	Робота секції з гуманітарної освіти з формування гуманістичних світоглядних орієнтацій.	за окремим планом	Хміль В.В.
18.	Робота з національного та військово-патріотичного виховання студентів.	протягом року	Кириченко М.В. Краля Г.О.
19.	Робота Центру національно-громадянського виховання зі	за окремим планом	Ковтун В.В. Іващенко Г.Л.

	збереження і пропагування національно-культурної спадщини українського народу.		
21.	Проведення інформаційно-виховних заходів бібліотеки.	за окремим планом	Колесникова Т.О.
22.	Підготовка до 80-річчя університету згідно з планом.	протягом року	Распопов О.С.

**План засідань
Ради з гуманітарного виховання
на 2008-2009 навчальний рік**

<i>Дата</i>	<i>№ п/п</i>	<i>Питання</i>	<i>Готують рішення</i>
25.09.2008	1.	Про підсумки роботи Ради у 2007-2008 н. р. та завдання на 2008-2009 н. р. <i>Доп. О.С. Распопов</i>	Ковтун В.В. Пічурін В.В.
	2.	Про розвиток науково-технічної бібліотеки як інформаційного інтелект-центру університету <i>Доп. Т.О. Колесникова</i>	Дешко Л.К. Максименкова Ю.А.
16.10.2008	1.	Про залучення студентів до науково-дослідної роботи в університеті <i>Доп. Козаченко Д.М.</i>	Сурмило Н.С. Шаповалов В.О.
	2.	Про роль соціологічних досліджень у визначенні громадської позиції студентів та співробітників університету <i>Доп. Пономаренко І.Ю.</i>	Куліш А.І. Малівський А.М.
	3.	Про підготовку та відзначення Міжнародного дня студентів в університеті <i>Доп. Краснобріжний П.С.</i>	Власова Т.І. Лагдан С.П.
20.11.2008	1.	Про роботу секції з гуманітарної освіти у розвитку високої духовної та моральної культури <i>Доп. Хміль В.В.</i>	Терентьева Н.Г. Малівський А.М.
	2.	Про підсумки проведення щорічного огляду-конкурсу «Вибір року» <i>Доп. Островерхов М.П.</i>	Колесникова Т.О. Краля Г.Ю.
18.12.2008	1.	Про організацію та проведення виховної роботи у Вітальні гуртожитку факультету «МТ» <i>Доп. Марочка В.В.</i>	Дідняк В.А. Ковтун В.В.

	2.	Про роботу студентських рад гуртожитків та проведення конкурсу на кращий гуртожиток університету <i>Доп. Максименкова Ю.А.</i>	Дідняк В.А. Краснобріжий П.С.
19.02.2009	1.	Про стан роботи з профілактики правопорушень на факультеті «М» <i>Доп. Ягода Д.О.</i>	Власенко Б.Т. Бушина Т.Л.
	2.	Про організацію та проведення міжфакультетського конкурсу «Студентська весна 2009» <i>Доп. Кошкалда Л.В.</i>	Краснобріжий П.С. Радіонова Н.В.
19.03.2009	1.	Про стан виховної роботи на Львівському факультеті <i>Доп. Баб'як М.О.</i>	Терентьєва Н.Г. Лагдан С.П.
	2.	Робота з профілактики асоціальних явищ серед студентів університету <i>Доп. Малівський А.М.</i>	Корженевич І.П. Куліш А.І.
16.04.2009	1.	Про роботу кураторів факультету «ЕМТ» у 2008-2009 н. р. <i>Доп. Радіонова Н.В.</i>	Ягода Д.О. Максименкова Ю.А.
	2.	Краєзнавча робота в університеті та виховання громадянської позиції майбутніх спеціалістів <i>Доп. Ковтун В.В.</i>	Кошкалда Л.В. Бобиль С.В.
21.05.2009	1.	Про підсумки роботи «Школи куратора» у 2008-2009 н. р. <i>Доп. Дешко Л.К.</i>	Море Т.Т. Радіонова Н.В.
	2.	Розгляд та затвердження плану засідань і плану роботи Ради з гуманітарного виховання на 2009-2010 н. р. <i>Доп. Распопов О.С.</i>	Косолапов А.А. Краля Г.Ю.

**План роботи
«Школи куратора» на 2008-2009 н. р.**

ВЕРЕСЕНЬ

1. Завдання кураторів груп щодо вдосконалення виховної роботи серед студентів.

Ректор ун-ту Пшійньо О. М.

Проректор ун-ту Распопов О. С.

2. Основні вимоги до планування роботи в групах на 2008-2009 н. р.

Керівник «Школи куратора» Дешко Л. К.

3. Зустріч із лідерами громадських організацій.

ЛИСТОПАД

1. Проблеми навчально-виховного процесу в університеті та підвищення ролі керівників груп у його вдосконаленні.

Проректор ун-ту Боднар Б. Є.

2. Правове виховання студентської молоді (Зустріч із працівниками юстиції та правоохоронних органів).

ЛЮТИЙ

1. Проблеми міжособистісного спілкування у студентській групі.

Працівники соц.-психологічних служб

2. Знайомство з досвідом роботи кращих кураторів.

КВІТЕНЬ

1. Проблеми студентського самоврядування та перспективи його розвитку в університеті.

Голова студради ун-ту

2. Фізична підготовка та формування здорового способу життя студентів.

Член ради з гуманітарного виховання

Пічурін В. В.

Знаменні дати у першому семестрі 2008-2009 навчального року

ВЕРЕСЕНЬ

1 – День знань

2 – 100 років від дня народження Валентина Петровича Глушка (1908-1989), українського вченого з фізико-технічних проблем енергетики, конструктора ракетних двигунів

7 – День підприємця

– 90 років від дня народження Якова Борисовича Файнберга (1918), українського фізика

8 – Міжнародний день солідарності журналістів

– Міжнародний день письменності

9 – 180 років від дня народження Льва Миколайовича Толстого (1828-1910), російського письменника

11 – Усікновення глави Іоанна Предтечі

– 120 років від дня народження Георгія Йосиповича Сухомела (1888-1966), українського вченого у галузі гідравліки й гідромеханіки

– 90 років від дня народження Віктора Олімпановича Кононенка (1918-1975), українського вченого у галузі механіки

13 – День фізичної культури і спорту

– День українського кіно

14 – День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості

– День танкістів

16 – Міжнародний день охорони озонного шару

– 350 років тому (1658) було укладено Гадяцький договір – угоду між

- гетьманом України І. Виговським і польським урядом
- 17 – День працівників цивільного захисту
 - 20 – День винахідника і раціоналізатора
 - День фармацевтичного працівника
 - 21 – Міжнародний день миру
 - День працівника лісу
 - 21-23 – 360 років із часу Пилявецької битви (1648), битви українського повстанського війська на чолі з Б. Хмельницьким проти польсько-шляхетської армії біля Пилявців (тепер с. Пилява Хмельницької області)
 - 27 – 90 років від дня народження Володимира Івановича Труфякова (1918), українського вченого у галузі міцності матеріалів і конструкцій
 - 28 – День машинобудівника
 - 90 років від дня народження Василя Олександровича Сухомлинського (1918-1970), українського педагога
 - 30 – Всеукраїнський день бібліотек
 - Всесвітній день моря

ЖОВТЕНЬ

Жовтень як не з дощем, то зі снігом

*Не встиг у жовтні роздивитися, як сонце зійшло, а воно вже на заході
Для роботящого Федота і в жовтні знайдеться робота*

- 1 – Міжнародний день людей похилого віку
 - День ветерана
- 2 – Міжнародний день музики
- 4 – Всесвітній тиждень космосу
- 5 – Всесвітній день вчителів; День працівників освіти
- 6 – 100 років від дня народження Сергія Львовича Соболева (1908-1989), російського математика
- 8 – Міжнародний день зменшення небезпеки стихійних лих
 - День юриста
- 9 – Всесвітній день пошти
- 10 – Всесвітній день охорони психічного здоров'я
 - День працівників стандартизації та метрології
 - 160 років від дня народження Олександра Парфенійовича Бородіна (1848-1898), російського інженера і вченого у галузі залізничного транспорту
 - 130 років від дня народження Олександра Васильовича Вінтера (1878-1959), українського і російського вченого у галузі енергетики
- 12 – День художника
 - 90 років від дня народження Федора Кіндратовича Іванченка (1918), українського вченого у галузі механіки
- 14 – Покрова Пресвятої Богородиці
 - День українського козацтва
- 15 – 400 років від дня народження Еванджеліста Торрічеллі (1608-1647), італійського фізика і математика
- 16 – Всесвітній день продуктів харчування
- 17 – Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності

- 19 – День працівників харчової промисловості
 19-25 – 160 років із часу проведення Собору руських учених (1848) – першого з'їзду діячів української науки, освіти і культури Галичини
 21 – 175 років від дня народження Альфреда Бернгарда Нобеля (1833-1896), шведського інженера-хіміка і підприємця
 24 – Всесвітній день інформації про розвиток
 26 – День автомобіліста і дорожника
 – 120 років від дня народження Нестора Івановича Махна (1888; за ін. даними – 29.10.1889-1934), українського повстанського отамана
 27 – 150 років від дня народження Теодора Рузвельта (1859-1919), президента США (1901-1909)
 31.10-1.11 – 90 років із часу Листопадового повстання (1918), українського національно-визвольного повстання у Львові, унаслідок якого було утворено Західноукраїнську Народну Республіку

Згадаймо ці дати

2 вересня

ТВОРЕЦЬ РАКЕТНИХ ДВИГУНІВ

До 100-річчя від дня народження В. П. Глушка

Вчений, академік, конструктор, творець ракетно-космічних систем Валентин Петрович Глушко є уособленням великого генія людини, яка реалізувала фантастичні мрії багатьох землян стосовно вивчення далеких просторів Всесвіту. Він беззмінно керував відділом рідинних та електричних двигунів і ракет, був Головним конструктором потужних ракетних двигунів, які використовувалися на всіх радянських ракетах-носіях, заснував школу ракетного двигунобудування.

Сьогодні в Українській державі це ім'я має бути знаним не менше, ніж імена Ціолковського, Корольова, Кондратюка – наших великих земляків.

Народився Валентин Глушко 2 вересня 1908 р. в Одесі. Середню освіту здобув у 1924 р., закінчивши профтехшколу. Ще під час навчання Валентин захоплюється космонавтикою, вивчає праці К. Ціолковського «Дослідження світових просторів реактивними приладами» та «Поза Землею». У 1923 р. юнак починає листування з Ціолковським, а з 1924-го публікує власні науково-популярні та наукові праці з питань космонавтики (книга «Проблема експлуатації планет», статті «Завоювання Землею Місяця», 1924 р., «Станція поза Землею», 1926 р. та ін.).

За путівкою Наркомпросу УРСР у 1925 р. Валентина направляють на навчання до Ленінградського державного університету, але юнак запізнюється і не встигає скласти вступні іспити, тому перший курс університету він проходить як вільний слухач. Наступного року його зараховують на другий курс фізичного відділення фізико-математичного факультету. Одночасно він працює робітником (спочатку оптиком, а потім механіком) у майстернях Наукового інституту ім. П. Ф. Лесгафта, а з 1927 р. – геодезистом Головного геодезичного управління Ленінграда.

Об'єктом дослідження дипломної роботи В. Глушка став проект міжпланетного корабля «Геліоракетоплана» з електричним ракетним двигуном. 18 квітня 1929 р. третя частина цієї роботи, присвячена електричному ракетному двигуну під назвою «Метал як вибухова речовина», була здана у відділ при Комітеті у справах винахідництва. Нею зацікавилися військові і запропонували юнакові негайно розпочати експериментальні роботи з реалізації цього проекту.

Випускник Ленінградського державного університету поступив на роботу до Газодинамічної лабораторії (ГДЛ). Практична діяльність В. Глушка розпочалася 15 травня 1929 р. (ця дата вважається днем заснування НВО «Енергомаш»). Він очолив створене за його пропозицією відділення з розроблення електротермічних та рідинних ракетних двигунів (РРД) Газодинамічної лабораторії. Згодом на базі цього відділення створили дослідно-конструкторське бюро (ДКБ).

Протягом 1929-1930 рр. молодий вчений експериментує з електротермічними двигунами, розробляє проект космічного корабля геліоракетоплана, веде пошуки ефективного палива. Згодом з'являється креслення першого дослідного ракетного двигуна ОРМ-1. Наприкінці 1930 р. перший ракетний двигун виготовляється у металі, запуски здійснюються за допомогою запалювання або шляхом використання спеціального палива. Ці роботи привертають увагу начальника озброєнь Червоної армії М. Тухачевського, який 16 травня 1931 р. подав В. Молотову проект постанови про створення першого в світі ракетного науково-дослідного інституту.

21 вересня 1933 р. два науково-конструкторських ракетних центри – московська Група вивчення реактивного руху (ГВРР) і ленінградська Газодинамічна лабораторія (ГДЛ) – об'єднуються в Реактивний науково-дослідний інститут (РНДІ). В. Глушко переїздить до Москви для продовження роботи в новоствореному інституті. Наприкінці 1937 р. в РНДІ розробляються й удосконалюються снаряди РС-82 та РС-132, які отримали широке практичне застосування з боїв поблизу річки Халхин-Гол (1939) та під час Великої Вітчизняної війни з перших і до останніх її днів на літаках і в наземних мобільних установках. Фашисти називали їх «Чорна смерть», а в радянських військах за ними закріпилася назва «Катюша».

У січні 1934 р. В. Глушка призначають на посаду начальника сектора двигунів (за спогадами ветеранів, сектор називали «Азотнокислі РРД») відділу «Ракети на рідинному паливі». Протягом 1934-1938 рр. В. Глушко створює цілу серію ракетних двигунів. Крім того, ним були сконструйовані ракети РЛА-1, РЛА-2, РЛА-3 і РЛА-100.

1935 р. разом із Георгієм Лангемаком вчений видає книгу «Ракети, їхня будова й застосування». Згодом він здійснює випробування двигуна, встановленого на ракетоплані РП-318, і крилатої ракети конструктора Сергія Корольова, публікує працю «Рідинні палива для ракетних двигунів».

У 1936 р. В. Глушко стає Головним конструктором РРД. Вчений одразу ж започатковує створення найвідомішого двигуна цього періоду ОРМ-65 для ракетоплана РП-318 і крилатої ракети 212 конструкції С. Корольова. Двигун працював на азотній кислоті і гасі. 5 листопада 1936 р. були проведені офіційні стендові випробування, а 16 грудня відбулося перше вогневе наземне

випробування ОРМ-65.

На жаль, у країні настають страшні часи репресій. Керівників інституту арештовують та обвинувачують у шпигунстві і зв'язках з іноземними розвідками.

У березні 1938 р. заарештовують і Валентина Петровича. Його засуджують до восьми років таборів. Після винесення вироку вчений працює на Тушинському авіазаводі № 82. У 1940 р. його разом із групою авіаконструкторів переводять до Казані на авіаційний двигунобудівний завод № 16, де було створено конструкторське бюро (КБ) спецвідділу НКВС, пізніше перейменоване в ДКБ-СД (Дослідне конструкторське бюро спеціальних двигунів), що займалось розробленням реактивних прискорювачів для радянських винищувачів-перехоплювачів. Під керівництвом В. Глушка, головного конструктора цього КБ, створюються допоміжні рідинні реактивні двигуни для літаків: РД-1, РД-1ХЗ, РД-2, РД-3 та їх модифікації, що працювали на азотній кислоті і гасі. Двигуни успішно пройшли випробування на літаках різних типів. Двигун РД-1 взяли до серійного виробництва в 1945 р.

У серпні 1944 р. з В. Глушка було знято судимість і достроково звільнено з ув'язнення. А через рік за створення двигуна РД-1 його нагороджують орденом Трудового Червоного Прапора.

Арешти і репресії проти керівників і провідних конструкторів РНДІ загальмували розвиток вітчизняної ракетної техніки на кілька років. Весь цей час Німеччина вела інтенсивні роботи у цьому напрямі. Можна стверджувати, що коли б не безпідставні втручання в діяльність РНДІ каральних органів, то до кінця війни ми мали б ракетну техніку, аналогічну німецьким «ФАУ-1» і «ФАУ-2», а можливо, і кращу.

Із липня по грудень 1945 р. та з травня по грудень 1946-го В. Глушко у складі однієї з груп радянських спеціалістів Міжвідомчої технічної комісії з вивчення трофейної ракетної техніки виїздив до Німеччини, де вивчав конструкцію двигуна балістичної ракети «ФАУ-2» та іншу ракетну техніку. Обсяг робіт був величезним, тому з метою підвищення ефективності вивчення складної техніки в березні 1946 р. було прийнято рішення про створення на території ракетного центру Пенемюнде наукової установи – інституту «Нордхаузен». Очолив інститут генерал Лев Гайдуков.

До серпня 1946 р. співробітникам «Нордхаузена» вдалося зібрати достатню кількість деталей для виготовлення 20 ракет. Приблизно половину тих ракет вивезли в СРСР, були вивезені також окремі частини ракет. Вивчивши конструкторську документацію, група радянських і німецьких спеціалістів «Нордхаузена» на початку 1947 р. залишила Пенемюнде. У липні 1946 р. після повернення до Москви В. Глушка призначають головним конструктором ДКБ-456 Мінавіапрому, створеного в підмосковних Хімках. Згодом під його керівництвом проводяться державні стендові випробування двигуна РД-2 для літаків.

10 жовтня 1948 р. здійснено успішний запуск ракети Р-1 із ракетним двигуном РД-100. Продовжуються роботи з новими модифікаціями двигуна РД-101, РД-103. 19 квітня 1953 р. була запущена ракета Р-5 із двигуном РД-103.

Із кожним роком конструкторська діяльність В. П. Глушка стає дедалі продуктивнішою. Розроблені під його керівництвом ракетні двигуни

встановлюються на всіх радянських ракетах-носіях: РД-107, РД-108 – для ракет-носіїв «Восток», РД-119 і РД-214 – для ракети-носія «Протон», а також РД-301 та ін.

Крім основної роботи, Валентин Петрович читає курс лекцій «Основи обладнання реактивних двигунів на рідинному паливі» на Вищих інженерних курсах при МВТУ ім. М. Е. Баумана.

У 1953 р. В. Глушка обирають членом-кореспондентом АН СРСР, а 26 жовтня 1957-го рішенням Вищої атестаційної комісії йому присуджують ступінь доктора технічних наук без захисту дисертації. Наступного року він був обраний дійсним членом Академії наук СРСР.

З 1965 р. по 1989-й В. Глушко очолює Наукову раду з проблем «Рідинне паливо» при Президії АН СРСР, працює головним редактором енциклопедії «Космонавтика», а з 1969-го – ще й головою Науково-методичної ради з астрономії та космонавтики товариства «Знання», науковим керівником і відповідальним редактором довідника «Термодинамічні і теплофізичні якості продуктів згорання».

У травні 1974 р. В. Глушка призначено директором і генеральним конструктором науково-виробничого об'єднання (НВО) «Енергія», до складу якого входило і конструкторське бюро енергетичного машинобудування. За його проектом і під його безпосереднім керівництвом було створено багаторазову космічну станцію «Енергія-Буран» і постійнодіючу багатомодульну станцію «Мир». Крім того, вчений очолював роботи з удосконалення пілотованих космічних кораблів «Союз», вантажного корабля «Прогрес», орбітальних станцій «Салют» із реалізації програми пілотованих польотів, у тому числі міжнародних. Тяжка хвороба обірвала життя видатного вченого і конструктора в галузі ракетно-космічної техніки, одного з найближчих соратників Сергія Корольова – Валентина Глушка. Він помер 10 січня 1989 р., похований на Новодівичому цвинтарі в Москві.

За багаторічну діяльність ученому-конструктору В. П. Глушку було двічі присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, нагороджено п'ятьма орденами Леніна, орденами Жовтневої революції, Трудового Червоного Прапора і багатьма медалями. Його обрали дійсним членом Міжнародної академії астронавтики, почесним громадянином восьми міст. Бронзовий бюст і меморіальну дошку Герою встановлено в Одесі – рідному місті Валентина Петровича. Його ім'ям названі мала планета № 6357 і кратер на Місяці, а Федерація космонавтики Росії запровадила Золоту медаль імені Валентина Петровича Глушка.

28 вересня

СЕРЦЕ ВІДДАЮ ДІТЯМ

До 90-річчя від дня народження В. О. Сухомлинського

Народився Василь Сухомлинський 28 вересня 1918 р. в с. Василівка Олександрійського повіту Херсонської губернії (тепер Кіровоградська обл.) у селянській родині. Часи, коли зростав майбутній педагог, були дуже складними: революція, зміна урядів, громадянська війна, запровадження нової економічної політики, насильницька колективізація, голодомор 1932-1933 рр.

У ці роки село в Україні виживало завдяки віковим патріархальним

традиціям з їх відданістю народній моралі, родині, природі. Воно спиралося передовсім на трудові цінності: невпинна і тяжка праця, самообмеження, відповідальність стали тим стрижнем, який допомагав людям вистояти, у тому числі й сім'ї Сухомлинських, а Сухомлинському-юнаку – ще й наполегливо вчитися, шукати своє місце в житті.

Протягом 1926-1933 рр. хлопець навчається в семирічній школі. Учителі та учні спостерігали ранні вияви його творчої натури – він гарно малює, пише вірші, грає на народних музичних інструментах. Водночас виявляються і педагогічні нахили юнака: він часто в оточенні дітей, заміняє вчителя, допомагає однокласникам.

Природні здібності Василя Сухомлинського, підтримані у шкільні роки, визначили його життєвий шлях: у 1934 р. він вступає на підготовчі курси Кременчуцького учительського інституту, а потім навчається в ньому на факультеті української мови і літератури. На обрання професії, напрям творчості Василя Олександровича значною мірою вплинув той факт, що він зростав хворобливою дитиною, і це, з одного боку, привело до самоаналізу, заглиблення у світ власних відчуттів і переживань, а з другого – привертало його пильну увагу до тих, хто потребував допомоги, до менших, слабших, беззахисних.

Через хворобу в 1935 р. юнак залишає заняття в інституті і розпочинає роботу в школі, яку (за винятком двох воєнних років) не залишає до кінця свого життя. Він працює вчителем у сільських школах рідного району і навчається заочно в Полтавському педагогічному інституті, де педагогіка була живою яскравою розповіддю про мистецтво виховання, про «методи впливу на свідомість і почуття». По закінченні навчання (1938) В. Сухомлинський продовжує працювати завучем у школі районного центру Онуфріївка.

На початку війни (1941) В. Сухомлинського призвали до армії, направили на короткочасні курси політруків до Москви. Він брав участь у боях на Калінінському фронті, був тяжко поранений під Ржевом. У 1942-му його комісували. У невеличкому селищі Ува в Удмуртії він працював директором школи до 1944 р. У цей же час Василь знайомиться зі своєю майбутньою дружиною Ганною Дев'ятовою, працівником Наркомосу Удмуртії. Згодом вони побралися. І як тільки було звільнено Україну, подружжя їде на Батьківщину.

Із 1944 р. по 1948-й педагог працює завідувачем Онуфріївського районного відділу народної освіти. Та адміністративна діяльність не задовольняла молодого педагога, не давала простору для творчої, ініціативної натури. При першій нагоді він звернувся з проханням направити його в школу – до дітей, до живої справи.

Із 1948 р. і до кінця свого життя Василь Олександрович працював у середній школі в Павлиші. Саме тут, за сім кілометрів від села, де народився, він був удома. Тут реалізувався як педагог, як особистість, як письменник-мораліст. Тут він міг висловлювати свої погляди, відстоювати свої переконання, виявляти свої особистісні якості. Тут діяв самостійно, часто всупереч офіційним вказівкам. Щоденне спілкування з дітьми ставило перед директором велику кількість педагогічних проблем, які вимагали теоретичного осмислення, практичної перевірки. Він вивчає засоби підвищення грамотності та успішності учнів, замислюється над удосконаленням форм навчання, над взаємозв'язком між умовами й результатами навчання.

1955 р. Василь Олександрович захищає кандидатську дисертацію на

філософському факультеті Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка «Директор школи – керівник навчально-виховної роботи».

Творчі пошуки педагога в ці роки йшли в руслі розвитку офіційної педагогіки, яка в той час у цілому ставила перед собою завдання підвищення грамотності школярів, дисципліни, ідеологічної спрямованості навчання і виховання. Але у Сухомлинського як людини творчої вони не завжди вкладалися в заплановані й продекларовані канони.

Із кінця 50-х рр. Василь Олександрович у своїй теоретичній і практичній діяльності йде від школи навчання (учіння), що панувала в ті роки, від орієнтації лише на розвиток інтелекту до трудової школи як основи розвитку дітей і підготовки їх до життя, де основним засобом виховання виступала педагогічно обгрунтована й методично спрямована праця. Ці ідеї найвиразніше звучать у працях: «Виховання комуністичного ставлення до праці» (1959), «Виховання радянського патріотизму у школярів» (1959), «Формування комуністичних переконань молодого покоління» (1961).

Протягом десятиріччя Василь Олександрович розробляє свою педагогічну систему. Рушієм творчого процесу для нього стає невдоволеність наявними на той час у педагогіці і практиці роботи школи авторитарно-догматичними структурами виховання і схоластичним, відірваним від життя змістом освіти.

Він активно досліджує теми, які раніше не були предметом педагогічної рефлексії у структурі радянської ідеології. 1961 р. виходить його книга «Духовний світ школяра», 1962-го – «Людина неповторна», 1963-го – «Моральний ідеал молодого покоління», 1965 р. – «Виховання особистості в радянській школі». Василь Олександрович звернувся до духовного світу особистості, до моральних її цінностей задовго до того, коли на цю проблематику звернули увагу інші педагоги. Згодом ці твори послужили поштовхом для подальших творчих пошуків.

Саме в цей період педагог висловлює досить критичне ставлення до політико-партійного керівництва школою – він пише листа М. Хрущову, в якому не погоджується з партійною програмою реформування школи. Виступаючи на нараді в ЦК КПРС з приводу організації шкіл-інтернатів, ідею загального суспільно-державного виховання дітей із дворічного віку назвав необгрунтованою і небезпечною. Він виступив також проти ранньої й повної професійної підготовки учнів.

Оскільки пошуки педагога збігалися з загальним напрямом демократизації суспільства, вони були підтримані на загальнодержавному рівні. У 1957 р. вченого обирають членом-кореспондентом Академії педагогічних наук РРФСР, у 1958-му йому присвоюють звання заслуженого учителя школи УРСР, а в 1960-му нагороджують орденом Леніна.

На жаль, процеси кінця 60-х рр. ХХ ст. почали зводити нанівець здобутки «відлиги». Повернена в своє звичайне річище авторитарності й схоластики школа, ще більше заідеологізована й заполітизована педагогіка, догматизм духовного й морального життя поклали край офіційним пошукам у виховній галузі, чітко окреслили рамки, які обмежували появу й поширення нових ідей.

Незважаючи на ситуацію, що склалася, педагог-мислитель продовжував експериментувати. Це, зрештою, призвело до особистісної драми і драми його ідей, з одного боку, а з другого – через глибокий духовний катарсис поставило

поряд із видатними педагогами-гуманістами модерної доби.

У цілісному вигляді гуманістичні педагогічні ідеї В. Сухомлинського вперше були викладені в «Етюдах про комуністичне виховання» (1967). Ось найголовніші з них: довіра й повага до дитячої особистості, погляд на навчальну діяльність школярів як на насичений творчими відкриттями процес пізнання та самопізнання, обмеження сфери впливу колективу на особистість, виховання без покарань, велика роль слова та особистості вчителя для дитини. Такий підхід Сухомлинського до виховання викликав обурення з боку офіційної педагогіки, його автор був звинувачений у проповіді «абстрактного гуманізму».

В умовах цькування, неможливості відстоювати свою позицію в педагогічній пресі В. Сухомлинський продовжує розвивати свої ідеї в таких загальновідомих творах, як «Серце віддаю дітям» (1968), «Павлиська середня школа» (1969), «Народження громадянина» (1970). Його педагогіка підпорядковувалася ідеї комуністичного виховання. При цьому комунізм виступає у В. Сухомлинського як суспільство щасливих, гармонійно розвинених людей, де панують високоморальні стосунки, утверджується соціальна справедливість, розвивається висока духовність.

Особливу увагу педагог приділяє ідеї самоцінності й неповторності, талановитості кожної дитини, вільному розвитку особистості; включенню соціального середовища в сферу педагогічних впливів; природному вихованню (в єдності з природою) як головному чиннику формування людини – її розуму, почуттів, емоцій («уроки мислення на природі», «школа під голубим небом», «школа радості»); організації переживання дітьми нагромадженого досвіду; піднесенню слова вчителя як провідного засобу виховання особистості; відмові від колективних засобів впливу на особистість, особливо коли йдеться про провину; розробленню комплексної програми «виховання красою» людини, природи, вчинку; введенню статевого виховання до структури навчально-виховного процесу; вирішенню проблеми біологічного й соціального на користь двофакторного впливу (врахування, крім соціальних чинників, фізичного стану, статі, спадковості, рівня розвитку здібностей).

В останній період життя В. Сухомлинський дедалі голосніше та емоційніше обстоює народні імперативи й цінності, спирається на українську етнопедагогіку, вводить її в усі ланки педагогічного процесу, особливо наголошуючи на значенні рідної мови, слова, пісні, поезії, казки («Слово рідної мови» (1965); «Джерело невмирущої криниці» (1970)). Розширюючи педагогічний простір, він створює для павлиських дітей казки, оповідання, притчі, які лежать у площині української ментальності, українського світосприйняття, й широко застосовує їх у навчально-виховному процесі.

Гуманістичні ідеї В. Сухомлинського, які глумливо відкидалися консервативним крилом офіційної педагогіки, з ентузіазмом і радістю сприймалися вчителями, батьками, широкою педагогічною громадськістю. Павлиська школа, якою керував і де експериментував педагог, поступово перетворювалася в педагогічну «Мекку» – до неї їхали не лише з України, багатьох інших куточків СРСР, а й із-за кордону.

У 1968 р. педагог-подвижник удостоївся звання Героя Соціалістичної Праці та другого ордена Леніна. Зірка Василя Олександровича згасла на злеті – на 52 році життя. Він був сповнений задумів, мрій, творчих пошуків. Про це

свідчать твори, що побачили світ згодом: «Методика виховання колективу» (1971), «Розмова з молодим директором школи» (1973), «Листи до сина» (1978). У них автор розширює і поглиблює свої гуманістичні ідеї у напрямі розвитку духовності, яка, за його переконанням, опосередковує всі інші риси особистості.

Книги, над якими Сухомлинський працював до останнього дня («Як виховати справжню людину» (1989), «Хрестоматія з етики» (1990)), присвячені формуванню духовності (визначальної, провідної риси особистості) через морально-етичне виховання, прищеплення позитивних ціннісних орієнтацій. В. Сухомлинський увів етику в структуру педагогічної науки, наповнив її педагогічним змістом, культовими засадами, що ґрунтувалися на соціальних реаліях, народній та класичній культурі. Він вибудовує виховний процес як прищеплення «культури почуттів», «культури бажань» краси і любові. У своїх художніх мініатюрах створює «філософію для дітей». І все це знаходить переконливу педагогічну аргументацію. Що характерно, офіційна риторика стосовно комуністичного виховання у педагога залишається, але вона відступає на другий план, а весь педагогічний простір заповнюється екзистенційно спрямованою «педагогікою серця».

Як учений, Василь Олександрович, на відміну від багатьох своїх сучасників і попередників, був учителем-практиком, творцем експериментальної та авторської школи, де апробувалися педагогічні ідеї і до якої зверталася незаангажована інтелігенція. Він сприяв поширенню власних педагогічних поглядів і своїм способом життя, і власною моральністю.

В останніх працях В. Сухомлинський багато розмірковує над загальними проблемами («що таке людина?», «яке її призначення?») і намагається дати відповіді на них засобами педагогічної науки. Він дедалі більше говорить про такі прості, але важливі для кожної людини і суспільства в цілому речі: добро й милосердя, смисл життя і правильне ставлення до смерті, зло і його подолання, гармонія людських стосунків, любов, жінка-матір – основа людського життя.

Після 1970 р. почався повий етап біографії педагога – «життя після смерті». Побачили світ його 48 книг, 500 наукових статей, понад 1500 оповідань і казок для дітей. Спадщина В. Сухомлинського розійшлася по всьому світу, живе своїм життям. На початок XXI ст. вийшло 65 його творів загальним тиражем майже 15 млн. примірників. Вони перекладені на 59 іноземних мов. Найпопулярніша книга «Серце віддаю дітям», яку жодне видавництво не хотіло тривалий час публікувати, витримала 55 видань на 32 мовах народів світу.

Педагогічний доробок В. Сухомлинського глибоко вивчається в Україні, Росії, багатьох країнах світу. Проводяться щорічні Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський і сучасність». Створена і активно працює Українська асоціація імені Василя Сухомлинського (1991), Міжнародне товариство послідовників Сухомлинського (Німеччина, Марбур, 1990), Всекитайське товариство прихильників В. Сухомлинського (1998). У Павлівській середній школі, що носить його ім'я, із 1975 р. функціонує педагогічно-меморіальний музей В. Сухомлинського.

*За „Календарем знаменних дат”
підготувала Долматова Н. І. – зав. відділом
гуманітарної літератури бібліотеки*

План
роботи профспілки студентів університету
на I семестр 2008-2009 н. р.

<i>№ з/п</i>	<i>Заходи</i>	<i>Дата, місце проведення</i>	<i>Відповідальні</i>
1	Збір інформації щодо соціально незахищених категорій студентів університету	По-факультетно, вересень-жовтень	Голови профбюро факультетів
2	Постановка на облік студентів 1-го курсу	Вересень	Голови профбюро факультетів
3	Проведення звітно-виборчих конференцій на факультетах (за окремим планом)	Вересень-жовтень	Голови профбюро факультетів
4	Проведення посвячення першокурсників у студенти	1 вересня	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
5	Проведення конкурсної програми «Веселі старты» до Дня фізичної культури та спорту	12 вересня	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
6	Поїздка до дитячого будинку смт. Васильківка в рамках проекту «Пам'ятай минуле – думай про майбутнє»	24 вересня	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
7	Відвідання ветеранів університету в рамках проекту «Пам'ятай минуле – думай про майбутнє» до Дня людей похилого віку	Перший тиждень жовтня	Азімов Р. (ф-т М) Свинковська О. (ф-т Е)
8	Організація поздоровлення викладачів до Дня працівників освіти	Перший тиждень жовтня	Голови профбюро факультетів
9	Організація роботи соціальної служби для студентів	Щотижня	Голови профбюро факультетів
10	Проведення огляду-конкурсу «Вибір року» до Дня студентів	Листопад	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
11	Участь у проведенні спортивно-масових заходів на кафедрі фізвиховання	Протягом семестру	Лоба В.В. Голови профбюро факультетів

12	Проведення святкових заходів для студентів та дітей студентів до Нового року	Грудень	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
13	Проведення конкурсу «Студентський рецепт»	Листопад	Сорока М.Л. Голови профбюро факультетів
14	Організація стажування голів профбюро у профкомах підприємств міста	Листопад	Максименкова Ю.А.
15	Перевірка санітарного стану гуртожитків	Щотижня	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
16	Відновлення роботи санаторію-профілакторію	Жовтень-листопад	Максименкова Ю.А.
17	Проведення зборів та нарад профоргів факультетів	Щотижня	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
18	Організація перегляду концертів та вистав у Дніпропетровській філармонії, театрах Горького та Опери та балету для студентів університету	Щомісяця	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
19	Організація поїздки до Запоріжжя на дитячу залізницю	Жовтень	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів
20	Організація туристичних поїздок по Україні (за бажанням груп)	Вересень-грудень	Максименкова Ю.А. Голови профбюро факультетів

**План роботи
Палацу культури ДІІТу
на вересень-грудень 2008 року**

<i>№ n/n</i>	<i>Заходи</i>	<i>Термін</i>	<i>Відповідальний</i>
1.	Організація роботи творчих колективів: - Вокальна студія - Студентський театр - Танцювальний колектив ф-ту ТК - Колектив сучасного танцю «Flash dance» ф-ту Е	Вересень	Жунда І.А. Карпенко А.В.

	<ul style="list-style-type: none"> - Колектив сучасного танцю «St.U.dance» ф-ту ОБЗ - Танцювальний колектив ф-ту УПП - Колектив спортивного танцю «Еліт» - Танцювальний колектив «My ballet» - Колектив сучасного танцю «Модерн» - Брейк-данс «Динаміт» - Команда КВН «Збірна ДІТУ» - Клуб «Турист» - Поетичний клуб «Академія» - Студія художньої творчості - Відеоклуб «Мистецтво в кадрі» - Студія декоративно-прикладного мистецтва «Жива історія» - Клуб шанувальників ФК «Дніпро» 		
2.	Участь у проведенні свята 1-го вересня	Вересень	Кошкалда Л.В. Ільман В.Ю.
3.	Огляд-конкурс народної творчості працівників Придніпровської залізниці	Вересень	Кошкалда Л.В.
4.	Організація та проведення конкурсу серед першокурсників «Ура! Я студент» та спортивних змагань «Богатир ДІТУ»	Вересень	Жунда І.А. Карпенко А.В.
5.	Засідання відеоклубу «Мистецтво в кадрі»: <ul style="list-style-type: none"> • Японський кінематограф. Аніме. • Док. фільм про життя відомих українських скульпторів 	Вересень Листопад	Кошкалда Л.В. Сосна В.І.
6.	Проведення тематичних експозицій у художній галереї ДІТУ: <ul style="list-style-type: none"> • Фотовиставка «Японські мотиви» • Виставка робіт студії художньої творчості • Різдвяна виставка «Пори року» 	Вересень Жовтень Грудень	Кошкалда Л.В. Сосна В.І.
7.	Прем'єра студентського театру авторських інтерпретацій «Бубамара»	Жовтень	Жунда І.А.
8.	Організація та проведення конкурсу талантів серед студентів факультетів	Жовтень	Кошкалда Л.В. Жунда І.А. Карпенко А.В. Ільман В.Ю. Пилипенко М.В. Єжова О.О.
9.	Організація свята до Дня студентів	Листопад	Жунда І.А. Карпенко А.В.
10	Нагородження переможців огляду-конкурсу «Вибір року»	Жовтень-листопад	Кошкалда Л.В.
11	Участь у проведенні свята до Дня Збройних	Грудень	Кошкалда Л.В.

	Сил України		Ільман В.Ю.
12	Організація та проведення Новорічного свята для дітей співробітників	Грудень	Кошкалда Л.В. Жунда І.А. Карпенко А.В.
13	Організація та проведення Новорічного свята для дітей-сиріт	Грудень	Кошкалда Л.В. Жунда І.А. Карпенко А.В.
14	Організація та проведення Новорічного вечора для студентів	Грудень	Жунда І.А. Карпенко А.В.

План роботи
Центру національно-громадянського виховання
на I сем. 2008-2009 н. р.

Кафедра українознавства, ауд. 474 а, 476
Довідки за тел.: 2-79

Із 2000 р. в університеті працює Центр національно-громадянського виховання «Світлиця», який проводить багатопланову роботу серед студентів та співробітників. Серед заходів – зустрічі з відомими науковцями та діячами культури, екскурсії по Світлиці, щорічні студентські наукові конференції.

Запрошуємо бажаючих до Світлиці.

Клуб «У Світлиці сьогодні гість...» (ауд. 476)
Керівник: ст. викл. Іващенко Г. Л.

Кіноклуб «Документальне кіно»
(середа, V пара, ауд. 476)
Керівник: ст. викл. Іващенко Г. Л.

1. Фільми серії «Непрошені» (канал 1+1):
 - «Нестор Махно. Симон Петлюра» 08.10.08
 - «Павло Скоропадський» 15.10.08
2. «Собор на крові» 22.10.08
- 05.11.08
3. «Голод-33» 12.11.08
4. «Між Гітлером і Сталіним» 19.11.08
5. «Матч смерті». Міфи і правда 26.11.08
6. «УПА» (ч. I-II) 03.12.08
7. «Українці на Колимі» 10.12.08
8. «Трагедія на Куренівці» 17.12.08

Відеоклуб «Історичний календар»

(четвер, V пара, ауд. 476)

Керівник: асист. Єрмоленко В. В.

1. Засідання відеоклубу до Дня партизанської слави 25.09.08
2. Засідання відеоклубу до Дня українського козацтва 16.10.08
3. Засідання відеоклубу до річниці визволення

Дніпропетровська	23.10.08
4. Засідання відеоклубу до Дня художника	06.11.08
5. Засідання відеоклубу до Дня пам'яті жертв голодомору та політичних репресій	20.11.08
6. Засідання відеоклубу до Дня Збройних Сил України	11.12.08

Відеоклуб «Європейські столиці»

(понеділок, V пара, ауд. 472, 476)

Керівник: п-проф. Барбас Й. Г.

1. «Париж»	5. «Київ»
2. «Рим»	6. «Санкт-Петербург»
3. «Стокгольм»	7. «Москва»
4. «Лондон»	

Засідання відеоклубів проводяться також на замовлення груп.

План соціокультурних заходів науково-технічної бібліотеки на I семестр 2008-2009 н. р.

Шановні куратори!

Для організації виховної роботи серед студентів
пропонуємо вашій увазі

• *Тиждень бібліотеки в університеті* (з 24.09.2008 р.) проводиться з нагоди святкування Всеукраїнського дня бібліотек. У програмі:

- Відкриття медіа-залу
- Презентація сайту науково-технічної бібліотеки університету
- Виставка декоративно-прикладного мистецтва

• *Дні інформації* – 1 раз на квартал

• Виставки нових надходжень

- *Перегляди нової періодики* у відділах обслуговування – протягом року
- *Тематичні виставки* – за «Календарем знаменних дат»
- *Презентація підручника Б. Є. Боднаря, Є. Г. Нечаєва, Д. В. Бобиря «Теорія та конструкція локомотивів: Допоміжні системи та устаткування».* – Дн-ськ, 2008.

У читальному залі наукової літератури (к. 262) оновлена експозиція

• *галереї «Крізь призму часу»*

• Екскурсії по бібліотеці

• *Проведення практичних занять із формування інформаційної культури користувачів та набуття навичок користування традиційними та електронними каталогами бібліотеки*

• *Бесіди біля виставок:* Вчені ДПТУ – залізничному транспорту; Природоохоронна діяльність на залізницях; Український рік у народних звичаях; Нам книга мудрість донесе; Ювіляри року

•Тематичні вечори: Дніпропетровщина літературна; «Вже осені кругом передчуття»

•Продовжується заочна читацька конференція за книгою А. І. Куліша «Легенди ДПТУ» на сторінках газети «ДПТ сьогодні»

Публікації про роботу бібліотеки

Для проведення запропонованих заходів звертайтеся заздалегідь до відділу гуманітарної та економічної літератури (к. 167) або телефонуйте 1-40

План проведення спортивно-масових заходів на 2008-2009 н. р.

№ п/п	Захід	Місяць
1.	Спартакіада ДПТУ з футболу Кубок першокурсників із волейболу	Вересень
2.	Спартакіади ДПТУ зі спортивного орієнтування Кубок першокурсників із баскетболу	Жовтень
3.	Спартакіада ДПТУ з баскетболу	Листопад
4.	Спартакіада ДПТУ з волейболу Спартакіада ДПТУ з пауерліфтингу	Грудень
5.	Спартакіада ДПТУ з міні-футболу	Лютий
6.	Спартакіада ДПТУ з гирьового спорту Спартакіада ДПТУ з настільного тенісу Спартакіада ДПТУ з армреслінгу Особиста першість ДПТУ з шашок Кубок ДПТУ з міні-футболу	Березень
7.	Спартакіада ДПТУ з легкої атлетики Спартакіада ДПТУ з важкої атлетики Спартакіада ДПТУ з л/а кросу Спартакіада ДПТУ з плавання Особиста першість ДПТУ з шахів	Квітень
8.	Спартакіада ДПТУ з водного поло Кубок ДПТУ з баскетболу	Травень

Для співробітників університету організовано роботу оздоровчих груп з міні-футболу і волейболу.

План роботи клубу «Інтелектуал» на I семестр 2008-2009 н. р.

Керівник клубу – доц. кафедри
«Філософія та соціологія» Малівський А. М.

1. Вечір короткометражних фільмів (перегляд і обговорення):

– «Лицарі піднебесся» (1989), режисер Євген Юфіт;

– «Збожеволілий на зірках» (2002), режисер Джон Хартфорд (із альманаху

«На десять хвилин старше: Віолончель»);

- «Злітна смуга» (1962), режисер Кріс Маркер;
- «Їжачок у тумані» (1976), режисер Юрій Норштейн.

Дата перегляду – 17 вересня 2008 р., ауд. 351.

2. Перегляд та обговорення фільму «Замок» (1994), режисер Олексій Балабанов.

Дата перегляду – 1 жовтня 2008 р., ауд. 351.

3. Перегляд та обговорення фільму «Тоні Такітані» (2004), режисер Дзюн Ітікава.

Дата перегляду – 15 жовтня 2008 р., ауд. 351.

4. Перегляд та обговорення фільму «Тілець» (2000), режисер Олександр Сокуров.

Дата перегляду – 29 жовтня 2008 р., ауд. 351.

План роботи клубу «Молода сім'я»

ауд. 474, початок о 14³⁰

(перша середа кожного місяця)

Керівник клубу – доц. кафедри «Філософія та соціологія» Кладіна М. А.

<i>№ п/п</i>	<i>Тема</i>	<i>Місяць</i>
1.	Мистецтво розбиратися в людях	Вересень
2.	Не ховайся від кохання	Жовтень
3.	Сімейні конфлікти: як ними управляти	Листопад
4.	Сімейні ролі	Грудень
5.	Таємниці подружжя	Січень